

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.11.1966, sp. zn. 9 Tz 56/66, ECLI:CZ:NS:1966:9.TZ.56.1966.1

Číslo: 16/1967

Právní věta: II. Ku zisťovaniu skutočného stavu veci (§ 2 odst. 5 tr. por.) u trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. a k výkladu ustanovenia § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. (§ 89 odst. 9 tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.11.1966

Spisová značka: 9 Tz 56/66

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Veřejný činitel, Zneužívání pravomoci veřejného činitele

Předpisy: 140/1961 Sb. § 158 odst. 1 písm. a) § 89 odst. 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 16/1967 sb. rozh.

I. Novým vykonaním hlavného pojednávania v zmysle § 219 odst. 2 veta druhá tr. por. sa okrem iného rozumie, že všetky dosiaľ na hlavnom pojednávaní vykonané a pre rozhodnutie významné dôkazy sa musia znovu vykonať spôsobom pre ich vykonanie trestným poriadkom predpísaným.

II. Ku zisťovaniu skutočného stavu veci (§ 2 odst. 5 tr. por.) u trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. a k výkladu ustanovenia § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. (§ 89 odst. 9 tr. zák.).

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 30. novembra 1966 - [9 Tz 56/66.](#))

Proti obvinenému bolo vznesené obvinenie a potom podaná obžaloba pre trestný čin rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., ktorého sa mal dopustiť tak, že ako náčelník železničnej stanice od 25. 11. 1961 do 16. 9. 1963 nechal si vyplatiť od n. p. Prefa za školenie vlečkových zamestnancov 1064 Kčs i napriek tomu, že v zmysle predpisu PODM 1-VPV/1954 tieto peniaze patrili železnici, čím poškodil ČSD-Prevádzkový oddiel o uvedenú sumu.

Rozsudkom okresného súdu v Martine z 30. marca 1965 sp. zn. 3 T 187/64 bol obvinený uznaný

vinným trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. na tom skutkovom základe, že v dobe uvedenej v obžalobe nechal si vyplatiť od n. p. Prefa za školenie vlečkových zamestnancov najmenej 581 Kčs napriek tomu, že povinnosť školiť týchto zamestnancov vyplývala pre neho z funkcie náčelníka železničnej stanice. Za to bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov podmienene na skúšobnú dobu 1 roka. Poškodené ČSD-Prevádzkový oddiel boli odkázané so svojím nárokom na náhradu škody na konanie vo veciach občiansko-právnych.

Na sťažnosť pre porušenie zákona podanú predsedom najvyššieho súdu zrušil Najvyšší súd tento právoplatný rozsudok okresného súdu v celom rozsahu a okresnému prokurátorovi prikázal, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

V dôvodoch napadnutého rozsudku okresný súd uviedol, že obvinený sa nedopustil zažalovaného trestného činu, a to najmä pre nedostatok subjektívnej stránky. Po skutkovej stránke súd zistil z obsahu Vestníka min. dopravy zo

16. 2. 1962, resp. z obsahu potvrdenia Ústavu podnikovej výchovy ČSD z 12. 1. 1965, že do 1. 7. 1962 obvinený ako náčelník stanice nebol povinný robiť školenie zamestnancov vlečkára. Z výpovede svedka K súd ďalej zistil, že v kritickej dobe nebolo vo vlečkovej zmluve uzatvorenej s n. p. Prefa zakotvené, že Prefa, n. p., je povinná platiť za školenie svojich vlečkových zamestnancov ČSD. Podľa dôvodov rozsudku obvinený sa však dopustil trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., a to preto, že obvinený svojim vzdelaním a postavením bol verejným činiteľom v zmysle § 89 odst. 9 tr. zák. a konal v rozpore so svojou právomocou, keď skolil vlečkových zamestnancov Prefy, n. p., v rámci svojej pracovnej doby. Obvinený tiež vykonával svoju prácu nedbalo a z tohto dôvodu nevenoval pozornosť cit. Vestníku min. dopravy zo 16. 2. 1962, podľa ktorého školenie vlečkových zamestnancov Prefy, n. p., patrilo do jeho pracovnej náplne. Súd konečne v dôvodoch svojho rozsudku uvádza, že len od 1. 7. 1962 obvineným prevzaté čiastky za školenie boli prevzaté neoprávnene.

Podľa § 219 odst. 2 tr. por. ak sa pri pokračovaní v odročenom hlavnom pojednávaní zmenilo zloženie senátu, musí byť hlavné pojednávanie vykonané znova. Novým vykonaním hlavného pojednávania se okrem iného rozumie, že všetky dosiaľ na hlavnom pojednávaní vykonané a pre rozhodnutie významné dôkazy sa musia znova vykonať spôsobom pre ich vykonanie trestným poriadkom predpísaným. Vyplýva to zo základných zásad ústnosti a bezprostrednosti, ktorými je trestné konanie pred súdmi ovládané (§ 2 odst. 11 a 12 tr. por.). V danom prípade okresný súd hlavné pojednávanie dvakrát odročil, pričom odročené hlavné pojednávania 28. 1. 1965 a 30. 3. 1965 sa konali vždy v inom zložení senátu, ako prvé hlavné pojednávanie 30. 12. 1964. Dôkazy vykonané na predchádzajúcich hlavných pojednávaniach však okresný súd znova nevykonal. Opakovanie už vykonaných dôkazov nemôže byť v prípade zmeny zloženia senátu na odročenom hlavnom pojednávaní nahradené oboznámením doterajšieho stavu veci predsedom senátu. Takéto oboznámenie podľa § 219 odst. 2, vety prvej tr. por. postačuje len v tom prípade, ak sa pri pokračovaní v odročenom hlavnom pojednávaní nezmenilo zloženie senátu, neuplynula dlhšia doba a ak ani z iného dôvodu nie je treba znovu vykonať hlavné pojednávanie. V konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, bol preto porušený zákon v ustanovení § 219 odst. 2 tr. por.

Pre rozhodnutie o vine obvineného zažalovaným trestným činom malo rozhodujúci význam, či vo vlečkovej zmluve uzatvorenej medzi n. p. Prefa a ČSD bola zakotvená povinnosť ČSD školiť (poučovať) zamestnancov Prefy, n. p., zamestnaných vo vlečkovej prevádzke a nárok ČSD na odmenu za takéto školenia. Z výpovede svedka K vyplýva, že vo vlečkovej zmluve platnej v kritickej dobe nebola zakotvená povinnosť ČSD školiť vlečkových zamestnancov Prefy, n. p., ani nárok ČSD na

odmenu za takéto školenie. Ujednanie v tomto smere obsahuje už nová vlečková zmluva platná od 1. 12. 1964. Súdu bola svedkom L predložená i vlečková zmluva platná v dobe účinkovanie obvineného, obsah tejto zmluvy, najmä ohľadne školenia zamestnancov vlečkára, však nebol súdom konštatovaný a protokolovaný. Nemožno preto z obsahu spisu zistiť, či obsah zmluvy bol svedkom K správne uvedený. Pre prípad, že vlečková zmluva skutočne neobsahuje žiadne ujednanie ohľadne školenia vlečkových zamestnancov a odmeny za to, neriešil okresný súd otázku, či právny pomer ČSD a Prefy, n. p., ako vlečkára v tomto smere nebol upravený priamo Všeobecnými podmienkami pre stavbu vlečiek a prevádzku na nich (VPV) a Sadzobníkom vlečkových poplatkov (obsiahnutým v Tarifnom vestníku č. 49 z 5. 11. 1955), ktoré sa podľa § 24 odst. 4 VPV majú urobiť súčasťou vlečkovej zmluvy a ktoré platia ako zmluvné ujednanie, ak nebude zvlášť dohodnuté inak. Nebolo súdom z obsahu vlečkovej zmluvy zisťované ani to, či obsahuje ustanovenie o tom, že jej súčasťou sú VPV a Sadzobník vlečkových poplatkov a že ich ustanovenia platia ako zmluvné ujednanie. I keby však zmluva takéto ustanovenie obsahovala, nebola by tým ešte rozriešená otázka, či a akým spôsobom bola zmluvou upravená povinnosť ČSD školiť zamestnancov vlečkára a ich právo na odmenu za to. V tomto smere sú vo vyjadreniach ČSD-Prevádzkového oddielu a jeho informovaných zamestnancov rozpory. Tak vo vyjadrení založenom v spise sa uvádza, že súčasťou vlečkovej zmluvy s Prefou n. p., bol v zmysle § 24 VPV aj Sadzobník vlečkových poplatkov. Naproti tomu v inom vyjadrení posudku založenom v spise, ako aj vo vyjadrení informovaného zástupcu ČSD-Prevádzkového oddielu M sa uvádza, že otázka školenia vlečkových zamestnancov a poplatkov za toto školenie mala byť do zmluvy len doplnená, a to buď obvineným samým, alebo na jeho návrh Správou dráhy.

Ustanovenie § 12 odst. 2 VPV, ktoré sa týka školenia vlečkových zamestnancov znie nasledovne: „Pokiaľ to dráha uzná za nutné, vyhradí si, spravidla vlečkovou zmluvou, pravidelné poučovanie všetkých alebo niektorých zamestnancov vlečkára zamestnaných vo vlečkovej prevádzke, najmä ak sú títo zamestnanci zamestnávaní tiež v prípojovej prevádzke.“ Ide teda o ustanovenie dispozitívnej povahy. Ani vtedy, keby boli VPV učené súčasťou vlečkovej zmluvy, by toto ustanovenie nemohlo zakladať právny pomer, z ktorého by vyplývala povinnosť ČSD školiť zamestnancov vlečkára, ďalej povinnosť vlečkára nechať si školiť svojich zamestnancov pracovníkmi ČSD, ani jeho povinnosť platiť za takéto školenie náhradu v prospech ČSD a právo ČSD za školenie náhradu požadovať. VPV samé totiž ponechávali na dispozíciu strán, aby svoj právny pomer v tomto smere upravili v zmluve. Pokiaľ zmluva v tomto smere nič neobsahovala, bolo vecou n. p. Prefa, aby po uvážení nutnosti poskytnúť školenie svojim zamestnancom zjedнала si na vykonávanie tohto školenia toho, koho sama uznala za vhodné. Prefa, n. p. nemala žiadnu právnu povinnosť platiť poplatok za školenie ČSD ani ČSD nemali žiadny právny nárok takéto poplatok požadovať. Ak si za týchto okolností obvinený zinkasoval a pre seba ponechal odmenu za školenie, ktoré vykonal pod vlastným menom a na vlastný účet, nemohol rozkrádať majetok ČSD.

Za tejto situácie nemá pre rozhodnutie o vine obvineného trestným činom rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. význam okolnosť, že podľa vnútorných predpisov ČSD obvinený bol povinný od r. 1962 zo svojej funkcie náčelníka železničnej stanice školiť ako vlastných zamestnancov, tak vlečkových zamestnancov vlečkárov. Povinnosť obvineného školiť bez nároku na ďalšiu odmenu vlečkových zamestnancov vlečkára nastupuje len vtedy, keď ČSD samé sú povinné poskytovať na základe vlečkovej zmluvy toto školenie a sú teda v tomto smere s vlečkárom v právnom pomere.

Treba prisvedčiť sťažnosti pre porušenie zákona, že dôvody rozsudku ohľadne viny obvineného trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. sú nezrozumiteľné. Okresný súd založil v tomto smere svoje rozhodnutie na troch skutočnostiach, totiž že obvinený je vzhľadom na svoje vzdelanie a postavenie verejným činiteľom, že konal v rozpore so svojou právomocou, keď robil školenie vlečkových zamestnancov v pracovnej dobe a konečne že vykonával svoju prácu nedbalo, a nevenoval z toho dôvodu pozornosť Vestníku ministerstva dopravy

a spojov zo

16. 2. 1962. Nedodržovanie pracovnej doby nie je zneužívaním právomoci, ale porušením pracovnej disciplíny, ktoré - ak nešlo o porušenie takých pracovných povinností, ktoré malo následky uvedené napr. v ustanovení § 130 tr. zák. - nie je trestným činom ani previnením a ktoré môže riešiť len organizácia v rámci svojej disciplinárnej právomoci. Nedbalým vykonávaním svojej práce sa obvinený nemohol dopustiť úmyselného zneužívania právomoci verejného činiteľa.

Podľa dôkazov v spise obsiahnutých nesprávny postup obvineného pri školení vlečkových zamestnancov spočíval v tom, že dojednal toto školenie pod svojim menom a na svoj účet, hoci jeho povinnosťou vyplývajúcou z predpisu VPR a z právomoci uzatvárať vlečkovú zmluvu, ktorá bola na neho decentralizovaná v r. 1958, bolo dohodnúť vo vlečkovej zmluve (prípadne formou dodatku vlečkovej zmluvy) vykonávanie tohto školenia pod menom a na účet ČSD. ide však o iný skutok, než skutok uvedený v obžalobe. Ani tento skutok však nemá znaky trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. Obvinený v tejto súvislosti nevystupoval ako verejný činiteľ. Podľa § 89 odst. 9 tr. zák. verejným činiteľom je volený funkcionár alebo iný zodpovedný pracovník národného výboru, súdu alebo iného štátneho orgánu, štátnej hospodárskej, družstevnej alebo spoločenskej organizácie alebo príslušník ozbrojených síl alebo ozbrojeného sboru, pokiaľ sa podieľa na plnení úloh spoločnosti a štátu a používa pritom právomoci, ktorá mu bola v rámci zodpovednosti za plnenie týchto úloh zverená. Pre charakter verejného činiteľa nemá žiadny význam vzdelanie páchatela, ako na to nesprávne poukazuje okresný súd. Právomocou v zmysle § 89 odst. 9 tr. zák. sa rozumie najmä oprávnenie rozhodovať o právach a povinnostiach občanov a organizácií a ukladať im úlohy (porovn. dôvodovú zprávu k trestnému zákonu). Obvinený pri uzatváraní vlečkovej zmluvy nevykonával právomoc v tomto zmysle. Uzatvoriť zmluvu môže nakoniec každý zmocnený pracovník hospodárskej organizácie (§ 20 a nasl. hosp. zák. č. 109/1964 Zb., § 20 a nasl. obč. zák.).

Keď teda okresný súd nezistil bezpečne, či vlečkovou zmluvou v kritickej dobe platnou bol založený medzi ČSD a Prefou, a platenie poplatkov za toto školenie, ktorá okolnosť má rozhodujúci význam pre vinu obvineného zažalovaným trestným činom, porušil zákon v ustanovení § 2 odst. 5 tr. por.

Najvyšší súd preto vyslovil, že napadnutým rozsudkom okresného súdu a v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanovení § 2 odst. 5 a § 219 odst. 2 tr. por., tento rozsudok, ako aj naň nadväzujúce rozhodnutia zrušil a vec vrátil okresnému prokurátorovi, pretože za daného stavu veci nie je odôvodnené postavenie obvineného pred súd.